

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Elisabeth Sæther

Vår dato
13.03.2020
Deres dato

Vår referanse
20/00086-32
Deres referanse

Innspill til ny fireårig avtale mellom Klima- og miljødepartementet og ENOVA

Vi viser til invitasjon om å gi innspill til innretning av ENOVAs virksomhet i anledning ny fireårig avtale. Med dette oversendes innspillet fra Norges Bondelag.

Bakgrunn – Behov for styrket klimainnsats i jordbruket

Parisavtalen forplikter Norge til å jobbe for å holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2 grader celsius sammenlignet med førindustrielt nivå og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader celsius. Partene i Parisavtalen vil tilstrebe karbonnøytralitet gjennom at det skal oppnås balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser i andre halvdel av dette århundret. Dette skal skje på en måte som ikke truer verdens matproduksjon.

Den 21. juni 2019 inngikk Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag en avtale med regjeringa om å redusere klimagassutslippene og øke karbon opptaket i jordbruket med 5 mill. tonn CO₂-ekv. fra 2021 til 2030. Det slås fast i avtalen at de fire hovedmålene i jordbrukspolitikken skal ligge til grunn for måloppnåelsen: Matsikkerhet og beredskap, økt selvforsyning, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

ENOVA er et av de viktigste sentrale verktøyene for klimaomstilling i Norge. Norges Bondelag mener ENOVA må innrettes slik at virksomheten bidrar til utvikling og implementering av teknologi som reduserer biologiske klimagassutslipp fra matproduksjonen og øker opptaket av karbon i jord.

Behov for etablering av ENOVAs jordbruksprogram

Nesten 20 prosent av Norges klimautslipp fra «ikke-kvotepliktig sektor» kommer fra biologiske prosesser i jordbruket. Ved Stortingets behandling av Meld. St. 11 (2016-2017) fastslo et flertall i næringskomiteen at klimagassutslipp fra biologiske prosesser ikke kan likestilles med utslipp fra fossile kilder.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5 0190 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Vår dato
13.03.2020

Vår referanse
20/00086-32

Selv om det er krevende å redusere klimagassutslipp fra biologiske prosesser, framkommer det stadig ny kunnskap som viser at det er mulig. Både ved å optimere eksisterende matproduksjon, men også ved bruk av ny teknologi. Så langt har ENOVA vektlagt å stimulere til utvikling av teknologi som gjør det mulig å redusere bruken av fossil energi. Norges Bondelag mener at det i neste avtaleperiode må legges til rette for å stimulere til utvikling og bruk av ny teknologi som kan redusere klimagassutslippene fra biologiske prosesser og øke opptaket av karbon i jord. Vi mener det bør skje i form av et eget jordbruksprogram i ENOVAs portefølje.

Det finnes i dag flere eksempler på teknologiprojekter som vil kunne være aktuelle for å bli omfattet av et slikt program. Vi vil herunder vise til landbrukssamvirket GENO sitt program for å avle på melkekyr med genetisk betingte lavere metanproduksjon fra vomma og det norske teknologiselskapet N2-Applied sin teknologi som nøytraliserer metan fra husdyrmøkka. Det eksisterer også flere biokullprosjekter med formål om å økt karbonlagring som fortsatt er på pilotstadiet.

Løsninger for å redusere biologiske klimagassutslipp kjennetegnes ofte ved at det skjer gjennom en repetitiv handling som krever atferdsendring. Dette står i kontrast til løsninger for å redusere bruken av fossil energi som ofte skjer gjennom en enkeltstående utskifting et fossildrevet alternativ og over til en nullutslippsløsning. Norges Bondelag mener derfor at et jordbruksprogram hos ENOVA må omfatte et klimakompetanseløft og rådgivning retta mot gårdbrukere.

Økt satsing på teknologi som kutter utslipp fra biologiske prosesser er ikke bare nødvendig for å nå klimamålene, men det skaper også konkurransekraft, gir flere distriktsarbeidsplasser i norsk matproduksjon og det skaper nye eksportprodukter for Norge. En økt satsing hos ENOVA må også gjenspeiles i hele virkemiddelapparatet, herunder blant annet Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Norges Bondelag ønsker å bistå i videre utforming av et slikt program.

Vektlegging av klimagassreduksjon ved vurdering av søknader og kampanjer

I inneværende avtale mellom ENOVA og Klima- og miljødepartementet er det vektlagt at ENOVA både skal bidra til klimagassreduksjon og klimaomstilling gjennom utvikling og markedsintroduksjon av ny teknologi. Norges Bondelag støtter en videreføring av disse hovedmålene, men vil fremheve at målet om klimagassreduksjon må ha høy prioritet. Konkrete eksempler fra veksthusnæringa viser at en investeringsstøtte til brukere som vil ta i bruk ny teknologi for å konvertere fra fossil til fornybar oppvarming, kun gis til de tre første søkerne. Deretter defineres produktet som hyllevare og den fjerde brukeren må gjøre investeringen til markedspris. Dette fører til lavere konverteringstakt fra fossil til fornybart i veksthusnæringa. Dersom ny nullutslippsteknologi risikerer for svak konkurransekraft mot eksisterende fossildrevne alternativer, vil interessen for å satse på utvikling av klimateknologi mot det norske markedet svekkes.

Norges Bondelag oppfatter at dette er en generell situasjonsbeskrivelse, som rammer langt flere enn veksthusnæringa. Derfor mener vi at den nye avtalen mellom Klima- og miljødepartementet og ENOVA må sikre forutsigbarhet og konkurransekraft for aktører

som vil utvikle eller ta i bruk ny lavutslippsteknologi. Norges Bondelag mener hensynet til klimagassreduksjon i den nye avtaleperioden må vektlegges tyngre enn i dag.

Støtte til installasjon av solceller for næringsbygg

Stadig flere bønder tar i bruk naturressursene på eget gårdsbruk til å produsere fornybar energi, enten til eget bruk eller til videre salg. Dette har til nå vært særlig retta mot bruk av biovarmeanlegg og noe småkraft. I takt med at flere bønder vil bidra til å øke produksjonen av fornybar energi er flere gårdbrukere interesserte i å installere solcellepanel på eget våningshus og på driftsbygning. Mens mange har benyttet seg av ENOVAs støtteordning for installasjon av solceller på eget våningshus, opplever de avslag på søknad om støtte til å installere solceller på egen driftsbygning på samme gårdstun.

Norges Bondelag har forståelse for at det er behov for en differensiering i støtte til bruk av solceller og at det kan stilles strengere krav til større næringsaktører enn til private husholdninger. Men dersom målet er å øke produksjonen av fornybar energi, framstår det lite hensiktsmessig å stille de samme kravene til små selvstendig næringsdrivende med lav omsetning og lite investeringskapital som til store konsern med årlig milliardomsetning. For at flere skal ha muligheten til å installere solceller mener Norges Bondelag at ENOVA må stille like vilkår til private husholdninger som til selvstendig næringsdrivende og mindre bedrifter. En terskel kan for eksempel settes ut fra nivå for årlig omsetning.

Økt klimanytte ved bruk av husdyrgjødsel til biogass må vektlegges

Regjeringen har fastsatt et mål om at 30 prosent av norsk husdyrgjødsel skal gå til biogassproduksjon innen 2020. Det er imidlertid kun 1 prosent av gjødselressursene (ca. 70 000 tonn) som er utnyttet i biogassproduksjon i dag. Utnyttelse av husdyrgjødsel i biogassproduksjonen bidrar til reduksjon av klimagassutslipp både i landbruket og i andre sektorer. Ved å bruke husdyrgjødsel til biogass reduserer man utslipp av metan og lystgass fra gjødsellager. Klimagassutslipp reduseres ytterligere dersom produsert biogass erstatter fossile energibærere og biorest erstatter mineralgjødsel.

Klimaeffekten av investeringen blir ikke vurdert i dagens regelverk for støtte fra ENOVA til bygging av biogassanlegg. Ulempen ved dette er at prosjektsøknadene til biogassanlegg som ønsker å bruke husdyrgjødsel som substrat, kan få lavere uttelling ettersom husdyrgjødsel ikke er et energirikt substrat og har relativt høye innsamlings- og behandlingskostnader. Norges Bondelag mener klimanytten ved bruk av husdyrgjødsel som råstoff i biogassproduksjonen må vektlegges i vurderingen av søknader om investeringsstøtte. Dette er nødvendig for å bidra til at slike prosjekter blir mer konkurransedyktige mot andre prosjekter.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Finn Erlend Ødegaard

Elisabeth Sæther